

Steinerbarnehagen i Ila

N-

Vår saksbehandler	Vår ref.	Deres ref.	Dato
Bente Høier	17/12040/614 A10 &58 oppgis ved alle henv.		18.05.2017

Steinerbarnehagen i Ila - rapport fra tilsyn 16.05.17 jf forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. - varsel om pålegg

Miljøenheten gjennomførte 16.05.2017 tilsyn ved Steinerbarnehagen i Ila. Formålet med tilsynet var å vurdere hvordan barnehagen ivaretar barnas fysiske miljø med hovedvekt på faktorer som påvirker inneklimate (jf. forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. av 01.12.1995).

1. Sammendrag

Tilsynet ved Steinerbarnehagen i Ila viste at lokalene mangler mekanisk ventilasjon. Miljøenheten mener at dette ikke er tilstrekkelig for å sikre godt inneklimate, og krever derfor at det fremlegges dokumentasjon på at forskriftens krav til inneklimate ivaretas.

Det ble avdekket mangler knyttet til vedlikeholdsplan samt mindre bygningsmessige avvik.

Det ble ved tilsynet funnet 4 avvik fra forskriften, og gitt 1 merknad.

- Avvik 1: Steinerbarnehagen i Ila kan ikke dokumentere at dagens ventilasjonsløsning gir tilfredsstillende inneklimate.**
- Avvik 2: Det foreligger ikke en vedlikeholdsplan for bygningen som Steinerbarnehagen i Ila benytter.**
- Avvik 3: Gulvbelegg i gang i 2.etg og i trapp ned til 1.etg er slitt og stedvis løsnet fra underlaget.**
- Avvik 4. Vannkraner på kjøkken i 1.etg og 2.etg er ikke skåldesikret.**

Vi vurderer at de påpekte avvikene ikke er i samsvar med regelverket.

Frist for retting av avvik

Vi ber om skriftlig bekreftelse **innen 15.08.2017 på at avvik 2,3 og 4 er rettet.**

Måling av inneklimate må gjennomføres i vinterhalvåret (november), og **fristen for avvik 1 settes derfor til 01.12.2017.**

Postadresse:
TRONDHEIM KOMMUNE
Miljøenheten
Postboks 2300 Sluppen
7004 TRONDHEIM

Besøksadresse:
Erling Skakkes gate 14

Telefon:
+47 72542550

Telefaks:
+47 72542551

Organisasjonsnummer:
NO 942 110 464

E-postadresse: miljøenheten.postmottak@trondheim.kommune.no
Internettadresse: www.trondheim.kommune.no

2. Beskrivelse av Steinerbarnehagen i Ila

Steinerbarnehagen i Ila leier lokaler av Steinerskolen i Trondheim og hadde ved tilsynet 23 barn fordelt på to avdelinger.

3. Reviderte områder og funn

Tilsynet ble gjennomført som tematilsyn med hovedfokus på §13 Rengjøring og vedlikehold og §19 Inneklima og luftkvalitet, samt internkontrollrutiner for å ivareta disse forholdene.

Følgende forhold er vurdert ved tilsynet:

- Inneklima ved barnehagen, om det er registrert klager på inneklima og hvordan disse er behandlet
- Om inneklima er kartlagt ved målinger eller andre typer undersøkelser
- Om det er etablert rutiner i internkontrollsystemet for å sikre et godt inneklima og håndtering av eventuelle klager/problemer
- Type ventilasjonssystem og driftsrutiner
- Radonnivå
- Om det foreligger renholdsplan og det kan dokumenteres at denne følges
- Om renholdet oppleves som tilfredsstillende av brukerne
- Vedlikeholdsplan
- Fysiske forhold med betydning for inneklima, renhold og vedlikehold

Videre i denne rapporten vil vi omtale de forhold som barnehagen må følge opp. Tilsynet ble gjennomført ved gransking av dokumenter, møte med relevante aktører, samt en befaringsavtale av lokalene.

Dokumentgrunnlag:

- Kort beskrivelse av barnehagens internkontroll
- Årshjul HMS 2017-05-16
- Utfylt sjekklister for innemiljø/ vernerunde inne, datert april 2017-05-16
- Rutiner for renhold og orden (inkl lekevask, kvitteringsliste for renhold av kjøkken, hygieneinstruks, håndhygiene, stellerutiner)
- Radonmåling gjennomført 2014/2015
- Oversikt over meldte avvik siste år
- Orientering om byggeiers vedlikehold (inkl verdivurdering fra 2007 og planer for utbedring av skolegård)

Deltakere ved tilsynet

Cicilie Sand Aspen, styrer Steinerbarnehagen i Ila
Anne Bergene, pedagogisk leder, Steinerbarnehagen i Ila
Geir Øian, rektor Steinerskolen i Trondheim
Elin G. Aunet, rådgiver, Miljøenheten
Bente L. Høier, sjefingeniør, Miljøenheten

3.1 Internkontrollsystem

Observasjon

Barnehagen har samlet internkontrollrutiner i permer på hver avdeling etter mal fra PBL's styrerassistente. Barnehagen planlegger å ta i bruk Mentor i løpet av høsten 2017. Rutiner gjennomgås årlig og HMS for barn og ansatte er fast tema på avdelingsmøter.

Mindre bygningsmessige avvik meldes direkte til vaktmesterfirma eller på e-post til rektor ved Steinerskolen. Rektor registrerer slike avvik i skolens avvikssystem.

Vurdering

Barnehagens fremlagte årshjul bør tidfeste alle rutinemessige oppgaver som beskrives i internkontrollrutinene. Årshjulet bør brukes som utkvittering av oppgaver.

3.2. Inneklima

Avvik 1: Steinerbarnehagen i Ila kan ikke dokumentere at dagens ventilasjonsløsning gir tilfredsstillende inneklima.

Det må gjennomføres måling av inneklima (CO₂, RF og temperatur) i barnehagens oppholdsarealer i løpet av oktober. Målinger skal gjennomføres og rapporteres som beskrevet i vedlegg.

Avviket er hjemlet i forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. § 19 Inneklima og luftkvalitet.

Observasjon

Barnehagen er utstyrt med naturlig ventilasjon med spalteventiler over vinduer og større ventiler i yttervegg samt innvendig avtrekkskanal over tak. Anlegget er ikke mekanisk styrt. Det er montert mekanisk styrt kjøkkenavtrekk over begge komfyrer med egen kanal ut yttervegg. Det er ikke gjennomført noen inneklimatemåling ved barnehagen.

Barnehagens ledelse opplyste ved tilsynet at de har faste rutiner for vinduslufting og at dette gjennomføres minst to ganger daglig.

Ledelsen har ikke mottatt klager eller henvendelser på inneklima fra foreldre eller ansatte.

Vurdering

Løsningen med naturlig ventilasjon var vanlig i tidligere bygninger, mens alle barnehager og skoler bygd de siste 30 årene har mekanisk styring av ventilasjonen. Ved Miljøenhetens godkjenning av barnehagen i 2006 ble det feilaktig antatt at avtrekkskanaler på WC var tilkoblet mekanisk avtrekksvifte, og barnehagen ble gitt godkjenning på dette grunnlaget.

Naturlig ventilasjon, dvs uten mekanisk vifte, vurderes ikke som tilstrekkelig for å sikre et godt inneklima i barnehager gjennom hele året. Løsningen vil gi for dårlig utskifting av luft i lokaler med mange personer. Mekanisk avtrekksventilasjon, dvs med vifte koblet til avtrekk fra WC, vil gi en bedre ventilering av lokalene, men er ikke en fullgod løsning da den erfaringsmessig kan gi problemer med trekk vinterstid. Vår vurdering at den beste løsningen vil være å etablere balansert ventilasjon for bygget.

Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. og veilederen Miljø og helse i barnehagen stiller ikke krav til type ventilasjon av bygget, men kun funksjonskrav til inneklima. I veilederen stilles det krav om at virksomheten skal kunne dokumentere et tilfredsstillende inneklima.

Vi vil derfor be om dokumentasjon i form av inneklimamåling kommende vinter, slik at vi kan vurdere om ventilasjonsløsningen og dagens lufterutiner gir et tilfredsstillende inneklima for barna. Målinger skal gjennomføres og dokumenteres som beskrevet i vedlagte *Retningslinjer for gjennomføring og rapportering av måling av CO₂ og temperatur i romluft i skoler og barnehager*.

Radonnivået ved barnehagen ble målt i 2014/2015, og er tilfredsstillende.

3.3. Vedlikehold

Avvik 2: Det foreligger ikke en vedlikeholdsplan for bygningen som Steinerbarnehagen i Ila benytter.

Byggeier må utarbeide en vedlikeholdsplan basert på en tilstandsvurdering.

Avviket er hjemlet i forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler §6 Godkjenning, §7 Generelle krav og §13 Rengjøring og vedlikehold.

Avvik 3: Gulvbelegg i gang i 2.etg og i trapp ned til 1.etg er slitt og stedvis løsnet fra underlaget.

Gulvbelegget må erstattes med hel og vaskbar overflate.

Avviket er hjemlet i forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler §9 Utforming og innredning og §13 Rengjøring og vedlikehold.

Observasjon

Byggeier la ved tilsynet fram en orientering om bygningsmessige tiltak gjennomført de siste årene, tiltak som planlegges sommeren 2017 og liste over hvilke driftsoppgaver som kjøpes av privat vaktmesterfirma.

Det ble ved befaringen påpekt slitt og stedvis løsnet gulvbelegg i gang i 2.etg og trapp ned til 1.etg. Barnehagens ledelse opplyste at dette var meldt som utbedringsbehov til byggeier tidlig i høst, men at tiltak ikke var gjennomført ennå.

Vurdering

Veileder til forskriften setter krav til at virksomheten har en vedtatt vedlikeholdsplan. Denne må ta utgangspunkt i en tilstandsvurdering med angivelse av gjenværende levetid på bygningsdeler. Framtidig vedlikeholdsbehov skal angis for årstall, og være grunnlag for budsjettering og planlegging.

Vi vurderer at gulvbelegget i gangen i 2.etg og i trapp ned til 1.etg har en standard som vanskeliggjør renhold. Belegget er flere steder løsnet fra underlaget, og vil ved vasking med vann eller gange med våte sko/klær kunne gi grobunn for fuktskade og oppvekst av muggsopp under belegget.

3.4. Sikkerhet

Avvik 4. Vannkraner på kjøkken i 1.etg og 2.etg er ikke skåldesikret.

Alle tappesteder tilgjengelig for barn skal ha maks 38°C.

Observasjon

Ved tilsynet ble det påvist manglende skåldesperre på tappesteder på kjøkken. I oversendt sjekklister for innemiljø datert april 2017 er det utkvittert at det er montert barnesikring på kraner og at temperaturen er målt.

Vurdering

Ved Miljøenhetens godkjenning av småbarnsgruppe i 2014 har barnehagens ledelse bekreftet at det er montert skåldesikring på vannkraner på kjøkken.

Vårt tilsyn viser at kraner på kjøkken ikke er skåldesikret, og at kontrollen av skåldesikring ikke har vært god nok på barnehagen. Alle vannkraner som er tilgjengelig for barn skal gi maks 38°C. Bevisstheten omkring utfylling av sjekklister må innskjerpes.

3.5. Renhold

Merknad 1: Det bør i renholdsavtalen spesifiseres hvordan og hvor ofte tømmervegger skal rengjøres. Avtalen bør også spesifisere renhold av friskluftinntak.

Observasjon

Barnehagen la ved tilsynet fram rutiner for renhold, og opplyste om ekstra tiltak som gjennomføres for å rydde og redusere og fjerne støv. Barnehagen har ansatt egen renholder som rengjør lokalene på kveldstid. Denne renholderen tar også hovedrengjøring. Renholdets omfang er beskrevet i egen kontrakt med renholder, og avvik og mangler ved renholdet tas direkte med renholder.

Ved befaringen ble det påvist manglende renhold av (fritt eksponerte) tømmervegger (laftet tømmerkasse). Styrer opplyste ved befaringen at støvsuging av veggene var bestilt, men ikke gjennomført pga misforståelse med renholder.

Ved befaringen ble det opplyst at det aldri er foretatt noe rengjøring av tilluftsventiler.

Vurdering

I flere av lokalene er den gamle tømmerkassen fritt eksponert. Tømmeret er svært oppsprukket og gir mange muligheter for oppsamling av støv. Barnehagen bør på renholdsplanen/ i renholdsavtalen spesifisere hvor ofte og på hvilken måte disse veggene skal rengjøres.

Barnehagen har begrenset ventilering, og det er derfor viktig at alle ventiler har maksimal åpning og ikke tettes igjen av skitt og støv utenfra. Rengjøring/støvsuging av spalteventiler over vinduer og tilluftsventiler i yttervegg må gjennomføres årlig.

4. Regelverk

- Lov av 2011-06-24 nr.29 om folkehelsearbeid (folkehelseloven)
- Forskrift av 1. desember 1995 om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. med veileder, "Miljø og helse i skolen", Helsedirektoratet april 2014.

Avvik defineres som mangel på oppfyllelse av krav gitt i eller i medhold av lov eller forskrift.

Merknad er forhold som ikke nødvendigvis er i strid med krav fastsatt i eller i medhold av lov eller forskrift, men der tilsynsmyndigheten mener det er mulighet for forbedringspotensial.

Rapporten omhandler eventuelle avvik og merknader som er avdekket under tilsynet. Det er ingen fullstendig tilstandsvurdering av virksomhetens arbeid innenfor forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.

Forhåndsvarsel om pålegg

Dersom vi ikke har mottatt bekreftelsen innen fristen, kan miljøsjefen gi skolen pålegg om retting for å sikre at avvikene rettes. Denne tilsynsrapporten er et varsel om at pålegg kan bli gitt. (jf Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker § 16 om forhåndsvarsling og Lov om folkehelsearbeid § 14 om retting). Dersom dere har kommentarer til innholdet i rapporten ber vi om melding om dette innen tre uker.

Med hilsen
TRONDHEIM KOMMUNE

Marianne Langedal
miljøsjef

Bente Høier
sjefsingeniør

Elektronisk dokumentert godkjenning uten underskrift

Vedlegg: Retningslinjer for gjennomføring og rapportering av måling av CO2 og temperatur i romluft i skoler og barnehager.

Kopi uten vedlegg: Postmottak Fagenhet OU